

KAS - Monimuotoisempaa kaupunkitilaa maalaamassa!

1. Monimuotoisempaa kaupunkitilaa etsimässä

”Tämähan on Kontulan Riemukaari! Muuten tylsä tunneli – mutta nyt kuin taidetalossa!”

Näin huudahti eräs ohikulkija kommentoiden Kontulan alikulkutunnelin uutta ulkonäköä. Kontula Art Schoolin aikuisten kollektiivi maalasi Emännänpolun alikulkutunneliin seinämaalauskokonaisuuden elokuussa 2024. Yhteensä kymmenen taiteilijaa, allekirjoittanut mukaan lukien, suunnitteli ja toteutti omat työnsä avaruus/taivas/universumi -aiheiseen yhteiseen taideteokseen tunnelin toiseen seinään. Toisen puolen tunnelista maalasi Mimmit Peinttaa seinämaalauskollektiivin¹ kolme taiteilijaa. Vilkasliikenteinen tunneli on paikallisille tärkeä ja seinämaalauksineen se on puhuttanut ihmisiä paljon, etenkin sosiaalisessa mediassa, sekä ennen että jälkeen maalausten. Uusilla maalauksilla on näyttänyt olevan jo suuri joukko eri ikäisiä faneja. Maalatessamme seinää lukuisat eri kulttuuri- ja kielitaustoja edustavat ohikulkijat jäivät kiittelemään työtämme. Itse maalasinkin tunnelin toiseen päähän kaksi portinvartijakissaa ja käytin teoksessani muinaisesta Egyptistä tuttua estetiikkaa ja symboliikkaa. Viimeistelleessäni teosta minua lähestyi sitä hämmästellessä ja ihastellen henkilö, joka oli itse Egyptistä. Seinämaalausten äärellä syntyi runsaasti kiinnostavaa keskustelua ja kohtaamisia erilaisten ihmisten kesken. Jotkut keskusteluista olivat hyvin surullisia ja esimerkiksi erään edesmenneen ihmisen muistoksi päädyin maalaamaan omaan teokseeni kultaisia perhosia. Ohikulkijat saattoivat siis myös vaikuttaa meihin taiteilijoihin ja maalauksiimme aivan konkreettisesti, tai ainakin työskentelypaikkamme ilmapiiriin ja tunnelman välityksellä.

Emännänpolun tunneli on pitkä ja pimeä, viileä ja kostea tila, jonka läpi vaeltaa päivittäin paljon ihmisiä sekä koteihinsa että viereiselle bussipysäkille. Tunnelissa vietetään myös aikaa, siellä kokoontuu sekä nuorisoa että aikuisia. Tunneli onkin voinut olla monenkin mielestä tunnelmaltaan epäilyttävä ja pelottava paikka. Uusien seinämaalausten myötä tunneli on kuitenkin onnistunut pysäyttämään myös heitä, jotka eivät yleensä siellä vietä aikaa vaan kiiruhtavin askelin rientävät sen läpi. Ihmiset jäävät nyt seisoskelemaan, katselemaan ja lueskelevat teoksista löytyviä tekstejä. He näyttävät kiinnostuneilta ja pohdiskelevilta: yksi lähestyy tupakka suussa seinään maalattua enkeliä, joka toimii tienviittana osoittaen viereisen Mikaelin kirkon suunnan. Mies pysähtyy vasta parin senttimetrin etäisyydellä seinästä ja katsoo enkeliä suoraan silmiin. Miehen ilme on vakava. Arkkienkelin maalannut taiteilija kertoo, että hänen työnsä puhutteli maalausprosessin aikana monia ohikulkijoita, etenkin eläkeikäiset ihmiset tulivat herkästi juttelemaan. Taiteilijaa lähestyivät myös kiinnostuneina sellaiset ihmiset, jotka mahdollisesti itse edustavat muita uskontoja kuin kristinuskoa ja luterilaisuutta. Toinen taiteilijamme vahvistaa, että joku ohikulkijoista tuli hänellekin puhumaan arkkienkeli Mikaelista. Erään paikallisen asukkaan mukaan Mikaelin kirkko on monelle tuttu ja tärkeä paikka, jossa lapset on ristitty, menty vihille, saatettu viimeiseen lepoon ja siellähän on esillä myös alttaritaidetta² – kirkkoon liittyvä seinämaalaus tunnelissa siis herättelee. Ehkä arkkienkeli voi toimia sillan rakantajana (erilaisten ihmisten, uskontojen ja kulttuurien välillä), hän pohtii.

Pienet lapset näyttävät puolestaan herkästi juoksevan maalausten lähelle ja koskettelevat niitä iloisesti kiljahdellen. Etenkin kissamaalauksia on kiva silitellä. Yhden naapurustossa asuvan äidin mukaan hänen lapsellaan on tunneliseinällämme lempiteos, jota hän aina ohikulkiessaan jää ihailemaan. Teos toimiikin kokonaisuutena kuten ulkoilmataidegalleria. Sellainen, johon on todella matala kynnyks, kynnyshän kirjaimellisesti puuttuu kokonaan. Mietinkin, kuinka monta merkittävää kohtaamista ja aistikokemusta maalaamiemme teosten ja ihmisten välillä tapahtuukaan, ja kuinka monta uutta tarinaa niiden vaikutuksesta syntyy. Sellaisia, jotka jäävät minulta kokonaan pimentoon.

Fenomenologisen ympäristöestetiikan silmälasein katsottuna, tai tuntosarvin tunnusteltuna, kaupunki näyttäytyy luonnoltaan moninaisena ja moniaistisena paikkana, jossa erilaiset äänet, tuoksut ja maut, kuvat ja värit, valot ja varjot, muodot ja pinnat, tasot ja korokkeet, tunnelmat, tunteet ja mielikuvat tulevat yhteen. Jo

¹ Mimmit peinttaa. <https://www.mimmit.net/mp-projektit/2016-kontula>

² Jaakkola, Outi (2022): <https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/kuvataiteilija-hannu-vaيسانen-palaa-kontula-book-city-tapahtumassa-kohutun-alttaritaulunsa-syntyvaiheisiin> ja Kytöharju, Marjo (2013): <https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/kuumottava-abloy-avain>

antiikin Rooman ajoilta on puhuttu myös paikan hengestä, genius locista, joka on sekin paikan muuttuva ominaisuus ja koskee Anne-Mari Forssin mukaan koettua tilaa (tunnelmaa) laajemmin paikan subjektiivista, mutta jaettua kokonaiskokemusta, jossa paikan aistein havaittaviin ominaisuuksiin sisältyvät myös paikan ajallinen syvyys, sen historia, kollektiivinen muisti ja sosiaalinen ulottuvuus. Forss näkee, että tällaisena kompleksisena, monimuotoisena ja prosessuaalisena kokonaisuutena ymmärretty paikka (kaupungin genius loci) on kaupunkisuunnittelulle suuri haaste.³

Ajankohtaisia kysymyksiä kaupunkisuunnittelulle osoittavat puolestaan kaupunkisosiologian näkökulmasta kiinnostavat keskustelut kaupunkikehityksen tulevaisuuden näkymistä, vallasta ja oikeudesta kaupunkitilaan sekä segregatiosta, jotka liittyvät kukin osaltaan sosiaalisen elämän ja paikan välisiin yhteyksiin ja merkityksellisyyksiin.⁴ Arkkitehtuuri-, maisema- ja kaupunkitutkimuksen puolelta Hossam Hewidy on esittänyt kiinnostavan huomion, että segregaatian vastaisella politiikallaan Helsingin kaupunki on itseasiassa päättänyt rajoittamaan monikulttuurisuuden tilallistumista eikä ihmisten oikeus kaupunkiin toteudu.⁵ Fenomenologisen ympäristöestetiikan, kaupunkisosiologian ja kriittisen kaupunkitutkimuksen lähestymistavat tuntuvat minusta tutuilta ja oikeilta ja minun on helppo yhtyä niihin. Mutta millaisena paikkana tai tilana kaupunki ja kaupunkitila avautuvat taiteellisen tutkimuksen näkökulmasta? Mitä annettavaa meillä taiteilijoilla ja taiteella on kaupunkitilan kokemukselle, kohtaamiselle ja kehitykselle?

Maiju Loukola kuvailee osuvasti, kuinka tilalliset käytännöt, jotka sanelevat tavat, joilla julkisen tilan ja kaupungin erilaiset toimijat saavat siinä olla, tulevat paljastaneeksi paljon yhteiskunnastamme. Kun julkista tilaa esimerkiksi hallitsee kaupankäynti, jonka ehdoilla sitä rajataan, suljetaan samalla Loukolan mukaan pois muita tilan käytön mahdollisuuksia. Hän lisää, että aikamme poliittinen eetos vedota kansalaisten turvallisuuteen ja suojeluun häätää konkreettisesti kieltojen ja rajoitusten välityksellä pois ne, jotka eivät istu tähän kapeaan kehitykseen. Mielestäni hyvänä huonona esimerkkinä ”töykeästä suunnittelusta” Loukola mainitsee piikkipenkit, jotka estävät asunnottomilta pienen lepo hetken.⁶ Taiteilija-tutkijan työssäni olen käytännössä nähnyt, kuinka marginaaliin sijoittuvien ihmisryhmien kaupunkitilan käyttöön suhtaudutaan suorastaan vihamielisesti, henkiset piikit pystyssä. Ilman omaan viiteryhmäänsä kuulumatonta tukihenkilöä kaupunkitilassa kulkeminen voi kokemukseni mukaan olla täynnä nöyryyttäviä tilanteita ja kohtaamisia, jotka tulevat kyseenalaistaneeksi marginaaliin kuuluvan, kuten päihteitä aktiivisesti käyttävän, henkilön koko ihmisarvon, saati oikeuden kaupunkitilaan.

Loukola ehdottaa, että erilaisin interventioin taide voi haastaa kaupunkitilan normatiivista jakoa ja murtaa kaupungin tilallista järjestystä, kyseenalaistaa sosiaaliin odotuksiin ja valtarakenteisiin kätkeytyviä ongelmia ja vapauttaa kaupunkitilaa antamalla luvan kuvitella asioita toisin.⁷ Paikka- ja aikasidonnaiset, arkkitehtuurin, aktivismin ja urbanismin kanssa vuorovaikutteiset sosiaaliset väliintulot astuvat ulos ”perinteisistä taiteen esittämisen raameista” ja nostavat kysymyksiä taiteen tekemisestä, tekijyydestä sekä siitä tilasta ja tilanteesta, johon interventio kohdistuu, haastaen lisäksi myös katsojan ja kokijan kohtaamaan jotain sille ennestään tuntematonta, tilaan kuulumatonta tai yllättävää.⁸ Anna Jensen, Taina Rajanti ja Denise Ziegler kirjoittavat, että siinä missä perinteisen monumentaalisen ja luonteeltaan pysyvän taiteen voi helposti tunnistaa taiteeksi, interventiotaide on usein kestoltaan lyhytaikaista eikä välttämättä aukea itsestäänselvästi taiteena.⁹

Tässä artikkelissa pohdin sitä, kuinka yhteisötaiteellisessa praktiikassani ja osana taiteellista tutkimustani¹⁰ yhteisöllisesti KAS! Kontula Art School -hankkeen kontekstissa toteutetut seinämaalaukset ovat toisaalta ”monumentaalisia” julkisia taideteoksia, mutta samalla myös taiteellisia interventioita, jotka

3 Forss Anne-Mari (2007, 120-126).

4 Savela Emma (2022, 24). <https://aaltodoc.aalto.fi/server/api/core/bitstreams/2d15be35-481f-4710-b05b-d43f8705e964/content>

5 Hewidy Hossam (2022, 26): ”Thus, it is logical that both rights to participation and appropriation of immigrants, who typically have low average income, can interrupt the development targeting the middle and upper classes. In fact, this rationally situates the anti-segregation policy under a critique. Anti-segregation policy per se does not support the immigrants’ RTC (*Right to the City*); it is mainly oriented to attract the well-off new households; those who can afford to consume.

<https://aaltodoc.aalto.fi/server/api/core/bitstreams/7d0d07aa-71d0-49ec-ab6f-c4b2a6b6fa2f/content>

6 Loukola Maiju (2018). <https://tutkijaliitto.wordpress.com/2018/03/20/lupa-kuvitella-ja-muita-kohtauksia-kaupunkitilan-avaamiseksi/>

7 ibid

8 Jensen Anna, Rajanti Taina ja Ziegler Denise (2018, 12). <https://elavapori.wordpress.com/wp-content/uploads/2018/02/interventiokaupunkitilaan.pdf>

9 ibid

10 Ymmärrän taiteellisen tutkimukseni luonteen yhteisötaiteellisena toimintatutkimuksena.

kaupunkiaktivistisesti ja suoran toiminnan kautta¹¹ tekevät kaupungista moniäänisemmän. Kysyn, kuinka nämä yhteisötaiteelliset interventiot onnistuvat avaamaan kaupunkitilaa monimuotoisempaan suuntaan ja käytän esimerkkinä kesällä 2024 tuotettua teoskokonaisuuttamme, jonka toteutimme Emännänpolun alikulkutunneliin aivan Kontulan ostoskeskuksen välittömään läheisyyteen. Tämän luvun alussa nostin esiin joitakin esimerkkejä siitä, kuinka ohikulkijat ja paikalliset asukkaat ovat reagoineet Kontula Art Schoolin kollektiivin maalaamiin teoksiin Emännänpolun alikulkutunnelissa. Seuraavassa luvussa avaan Kontula Art Schoolia ja kerron, minkälainen alue Kontula on asua ja tehdä (yhteisö)taidetta.

2. Moniääninen Kontula Art School monimuotoisessa Kontulassa

”Jokaisella on täällä oma paikkansa, ketään ei ajeta pois.” - Paikallinen asukas (28.9.2024)

”Ihmisen kokoinen, tänne mahtuu ihmisiä eri sosiaaliluokista.” - KAS taiteilija (28.9.2024)

Jokaisella kaupungilla ja kaupunginosalla on oma henkensä ja näin kuvaillaan usein Kontulaa. Kaupunki on tarkoitettu kaikille kaupunkilaisille, joten siltä odotetaan paljon – varmasti jopa ihmeitä. Kerrostalon asukasta, joka ei siedä ”tavanomaisia elämisen ääniä”, olen kuullut usein patistettavan muuttamaan omakotitaloon tai pois maalle. Asun itse kerrostalossa Helsingin lähiössä, Kontulassa, jonka äänimaailma on rikas: usein siellä täällä pamahtelee ja sitä huomaakin pohtivansa, oliko kyseessä tällä kertaa mahdollisesti ase, ilotulite vai jotakin mitä en osaa edes kuvitella. Meillä Kontulassa puhutaan myös paljon erilaisia kieliä, nekin kuuluvat osana ostarin rikasta äänimaailmaa. Olen asunut Kontulassa vuodesta 2015 ja alusta asti olen työskennellyt alueella yhteisötaiteilijana, käyttäen menetelmänäni katutaidetta. Vuosien saatossa olen toteuttanut julkiseen tilaamme lukuisia seinämaalauksia, suurimman osan niistä yhteisöllistä julkista taidetta tuottavassa KAS! Kontula Art School -hankkeessani.

Kuinka elää yhdessä ja kuinka sovittaa yhteen kovin erilaiset ja keskenään ristiriitaisetkin käsitykset hyvästä elämästä? Tämä on ollut kysymys, joka on seurannut minua taiteilijana pitkään. Jonkinlaisia vastauksia tähän vaikeaan kysymykseen olen pyrkinyt saamaan taidepraktiikkani avulla. Perustin yhteisötaiteellisen taidekoulun KAS! Kontula Art Schoolin Itä-Helsinkiin vuonna 2019. Tavoitteenani oli tarjota sen kautta alueen asukkaille matalan kynnyksen maksutonta taidetoimintaa. Kyseessä ei ole tavanomainen taidekoulu vaan aktivistiseksi ja jopa jollain tapaa anarkistiseksi muodostunut taidetoiminta, joka keskittyy kaupunkitilaan ja jonka tavoitteena on ollut haastaa katutaiteen kenttää uudenlaisen yhteisöllisen julkisen taiteen keinoin. Vuosien 2019-2024 aikana olemme toteuttaneet KAS-ryhmien voimin 17 julkista seinämaalausta Itä-Helsinkiin, Kontulaan, Mellunmäkeen ja Puhokselle (Puotinharju). Teoksia on suunnitellut ja toteuttanut aikuisten kollektiivi ja KAS Junioreiden ryhmä. Toiminta on vapaaehtoista ja siihen on saanut osallistua omien voimavarojen, kiinnostuksen ja mahdollisuuksien mukaan. Sekä aikuisten että Junioreiden ryhmässä on ollut tilaa noin 10-20 henkilölle, joista osa on ollut mukana toiminnassa sen alkuvuosista lähtien. Uusia tekijöitä on tullut mukaan matkan varrella ja jotkut ovat lopettaneet.

Taidetoiminta on ollut alusta asti aidosti kaikille avointa, eikä esimerkiksi aktiivinen päihteiden käyttö ole ollut este osallistumiselle. Kontulan ostarin sydämessä toimii matalan kynnyksen päiväkeskus Symppis, joka tarjoaa terveys- ja sosiaalineuvontaa päihdeasiakkaille. Sen lisäksi, että alueella asuu valmiiksi ihmisiä, jotka tarvitsevat sen palveluita, tulee asiakkaita myös muualta päin Helsinkiä. Symppiksen tarkoituksena on haittoja, kuten sairauksia, vähentävä päihdetyö, joten kyse ei ole kuntoutuksesta vaan käytännössä esimerkiksi puhtaiden käyttövälineiden jakamisesta huumeita suonensisäisesti käyttäville henkilöille.¹² Tämä kaupungin tarjoaman lakisääteisen palvelun läsnäolo näkyy toki Kontulan ostarilla eri tavoin, kuten yleisenä levottomuutena, huumekauppana ja lähinnä päihteiden käyttäjien keskinäisenä väkivaltana. Toisaalta huumeita käyttävät ihmiset ovat erittäin heterogeeninen ryhmä yksilöitä, joihin lukeutuu paljon herkkiä ja taiteellisesti lahjakkaita henkilöitä, jotka yrittävät vain parhaansa mukaan selviytyä tästä päivästä.

Asumisen segregaatoin tutkija Mari Vaattovaaran mukaan kaupunki on pyrkinyt parantamaan huono-osaisiksi ajatuneita alueita Itä-Helsingissä, mutta Kontulan keskimääräinen tulotaso on edelleen alle keskitason.¹³ Vähävaraisuus ja päihdeongelmat ovat kokonaisten perheiden ongelmia ja koskevat myös

¹¹ Mäenpää & Faehnle (2021, 36-37).

¹² Symppis (perustietoa). <https://www.hel.fi/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/terveydenhoito/paihdepalvelut/symppis>

¹³ Harmaala, Minna (2024). <https://www.helsinginuutiset.fi/paikalliset/6531349>

alueella asuvia lapsia ja nuoria, sillä huono-osaisuus on periytyvää. Niukkuuden määrittelemä elintaso, alhaisen statuksen kuormittama elämänlaatu, arjen rytmittömyys ja riippuvaisuuksien myötä syntyvät elämäntapa-asteet siirtyvät sukupolvelta toiselle, mutta sen voi köyhyyttä ja eriarvoisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa pitkään tutkineen Juho Saaren mukaan onneksi katkaista esimerkiksi viikottaisen harrastuksen kautta syntynyt kiintymys johonkin aikuiseen henkilöön.¹⁴ Tällaisia kehityskulkuja on tietenkin haastavaa tutkia, koska on vaikea osoittaa, mitä valintoja lapsi olisi tehnyt ilman tiettyä harrastusta tai aikuiskontaktia. Kontula Art Schoolin toiminta on kuitenkin mahdollistanut taideharrastuksen myös vähävaraisten perheiden lapsille, joiden voi olla mahdotonta esimerkiksi kulkea harrastusten perässä muualle päin Helsinkiä. Junioreiden taidetoiminta on kantanut jopa niin pitkälle, että taidetta harrastavista lapsista on kasvanut taidetta tekeviä aikuisia. Osa mukana olleista lapsista on hakeutunut taidepainotteiselle yläasteelle. Kontula Art Schoolin yhteisöllinen taidetoiminta on ollut osa näiden lasten elämää jo useiden vuosien ajan ja ”kassilaisuus”, ”kassilainen” taiteilijuus, on muodostunut osaksi heidän identiteettiään.

Vaikka aikuisiällä negatiivisen kierteen katkaiseminen on vaikeampaa kuin lapsena tai nuorena, niin olen nähnyt, kuinka KAS-toiminnan kaltainen harrastus ja taidetoiminta voi lisätä merkityksellisyyttä elämään, parantaa elämänlaatua, tuoda uusia ihmissuhteita, lisätä itseluottamusta ja antaa jopa syyn elää¹⁵. Joku osallistujista oli kertonut Sympikkien työntekijälle, että toiminnassa mukana oleminen ”auttaa jaksamaan”. Päihteitä aktiivisesti joskus hyvin pitkäänkin käyttäneiden aikuisten voi olla lähes mahdotonta löytää itselleen riittävän joustavaa harrastusta tai yhteisöä, johon kiinnittyä. Kontula Art School on mahdollistanut jatkuvan harrastuksen myös henkilöille, joiden elämäntilanne ja taustat ovat tällä tavalla vaikeat. Aikuisten kollektiivissa hekin ovat päässeet toteuttamaan omaa taiteellista visiotaan, kasvamaan ja kehittymään taiteilijoina toisten taiteen tekemisestä kiinnostuneiden rinnalla. Toiminnasta on voinut tarvittaessa myös irrottautua, vaikka väliaikaisestikin, mikäli voimat ovat loppuneet kesken. Kontula Art Schoolin rohkean heterogeenisen ryhmämalli ei toki sovi kaikille, ja vetäjänä olen myös joutunut puolustamaan heikoimpia, joiden ehdoilla olen kehitellyt toimintaa. Haluan mahdollistaa harrastuksen ennen kaikkea heille, joilla siihen on rajalliset mahdollisuudet. Tämä on voinut herättää myös vastustusta. Toisaalta mukaan tulleet henkilöt ovat olleet tietoisia aikuisten ryhmän moninaisuudesta, tai ainakin se selviää heille pian käytännössä.

Kontula Art Schoolin ryhmissä näkyy alueen moninaisuus muillakin tavoilla. Kontulaa alettiin rakentaa 1960-luvulla maaltamuuttaneiden tarpeisiin, mutta nykyään se on tunnettu monikulttuurisuudestaan. Kontula onkin kansainvälistynyt ennen muuta Helsinkiä: vuoden 2019 alussa kaupungin ulkomaalaistaustaisista 29,4 prosenttia asui itäisessä Helsingissä ja kontulalaisista jo yli kolmasosa oli ulkomaalaistaustaisia.¹⁶ Monikulttuurisuus näkyy ja kuuluu esimerkiksi alueella puhutuissa kielissä. Vuonna 2022 Helsingistä löytyi kouluja, joissa yli puolet oppilaista puhui äidinkielenään muuta kuin suomea tai ruotsia, kuten Kontulassa Keinutien ala-aste (59 prosenttia vieraskielisiä oppilaita) ja Vesalan peruskoulu (58 prosenttia vieraskielisiä oppilaita), Merilahden peruskoulussa vastaava luku oli 55 ja Itäkeskuksen peruskoulussa 54.¹⁷ Todellisuus näiden prosenttilukujen takana on kuitenkin monimutkaisempi, Suomessa voi nimittäin rekisteröidä äidinkielekseen vain yhden kielen eikä monikielisyyttä tilastoida erikseen, vaikka kaksi- tai monikielisyys on maailmassa yleisempää kuin yksikielisyys.¹⁸

Työskentelin vuosina 2017-2019 Itä-Helsingin uudet Suomen kielet -tutkimushankkeessa yhteisötaiteilijana ja omaksuin kielitietoisien ajattelun osaksi työskentelyasennettani.¹⁹ Kontula Art Schoolin toiminnassa olenkin halunnut tukea monikielisyyttä taidetoiminnan keinoin. Olemme osallistuneet junioreiden ryhmän voimin Kansainvälisen äidinkielenpäivän (21.2) juhlintaan järjestämällä Kontulan kirjastolla monikielisen piirustusnäyttelyn vuosina 2024, 2023 ja 2022. Olemme toteuttaneet myös monikieliset seinämaalaukset (2023) Puotinharjun ostoskeskuksen portaikkoon osana Puhos loves People -festivaalia ja Kontulan ostarin ajoramppiin osaksi aikuisten kollektiivin ”Lopunalkumeri”-nimistä yhteisömuraalia. Molempia maalauksia varten keräsin ihmisten lempisanoja kaikille avoimissa työpajoissa Puhos loves People – ja KontuFestari -tapahtumien yhteydessä kesällä 2022. Maalauksia saivat tulla tekemään kaikki halukkaat, ja mukana oli myös taiteilijoita sekä aikuisten että Junioreiden ryhmistä.

14 Harni, Esko (2021). <https://www.talentia.fi/talentia-lehti/huono-osaisuus-periytyy-sukupolvelta-toiselle/>

15 Hänninen, Heidi (2020): ”Katutaideprojekti antoi kontulalaiselle syyn elää”. (<https://areena.yle.fi/podcastit/1-50583356>)

16 Hiltunen, Katerina (2020). <https://www.apu.fi/artikkelit/kontula-kansainvalistyi-ennen-muuta-helsinki-lahioelamaa>

17 Paastela, Kaisa (2022). <https://www.helsinginuutiset.fi/paikalliset/5370873>

18 Knuuti, Karoliina (2020). <https://maailmankuvalehti.fi/2020/2/pitkat/helsingin-kielitaidotomat-kielinerot/>

19 Itä-Helsingin Uudet Suomen kielet. <https://blogs.helsinki.fi/uudetsuomet/kielitieto/>

KAS Junioreiden ryhmä on ollut alusta asti kulttuurisesti ja kielellisesti rikas. Erilaisiin seinämaalausprojekteihimme on osallistunut aktiivisten ryhmäläisten lisäksi lukuisia paikallisia lapsia, joista suuri osa on tullut mukaan suoraan kadulta ohikulkiessaan tai vanhempiensa välityksellä. Moni ulkomaalaistaustainen tai vähävaraisten perheen lapsi on kesällä ilman tekemistä jos ei ole kesämökkiä minne mennä tai muuta mahdollisuutta matkustaa. Näille lapsille KAS on tarjonnut mukavaa tekemistä ulkoilmassa ja keinon tutustua muihin lapsiin. Voi myös olla, ettei lasten vanhemmilla ole kokemusta harrastamisesta, jolloin lapsiakin voi olla vaikea ohjata ja sitouttaa harrastuksiin. Kontula Art Schooliin ei onneksi tarvitse lastenkaan sitoutua, vaikka moni niin on tehnytkin. Sekä aikuisten että lasten ryhmässä aktiiviset osallistujat pitävät omalla mukana olemisellaan toimintaa yllä, niin että muidenkin on helppo tulla kokeilemaan taitojaan.

Kontulan lukuisten erityispiirteiden ja värikkään maineen lisäksi se on myös pääkaupunkiseudun ja koko Suomen suurimpia ja tunnetuimpia lähiöitä, joten taiteesta kiinnostuneita lapsia ja aikuisia alueella riittää. Kontula kuuluu Helsingin suurimman kaupunginosaan, Mellunkylään (40 000 asukasta), johon lukeutuvat myös Mellunmäen, Kivikon, Kurkimäen ja Vesalan asuinalueet.²⁰ Kaupunkitutkija Pekka Tuominen on tutkinut Kontulaa ja toiminut siellä aktiivisesti esimerkiksi Kontula Electronic -musiikkifestivaalin kautta useiden vuosien ajan. Tuomisen mukaan harva lähiö on samalla tavalla kyseenalaisen maineensa ja median provosoiman stigman vanki kuin Kontula. Toisaalta Tuominen on nähnyt kuinka tämä ulkopuolelta tuotettu näkemys ongelmalähiöstä törmää käytännössä asukkaiden ”keskinäiseen paikallisympyeeseen ja yhteenkuuluvuuden tunteeseen”. Kontulasta Tuominen on kirjoittanut myös verraten ”tolkullisia” ja ”tolkuttomia” kantoja alueen elämänmenoon. Kontulalaisten ”tolkun puutteella” hän viittaa ulkopuolelta tulevaan käsitykseen, jonka mukaan alueen asukkaat eivät ymmärrä nykypäivän realiteetteja, eivätkä vaikuta kotiseutunsa muutokseen ”oikealla tavalla” vaan epämuodollisin keinoin. Tuomisen mukaan ”Tolkun vaatimuksia vastaan on vaikeampi taistella kuin huonoa mainetta. Joku saattaisi nähdä tässä yhteyksiä myös kapenevaan käsitykseen kaupunkitilan monimuotoisuudesta”.²¹

Kuinka Kontulan kaltaisen kaupunkitilan monimuotoisuutta voidaan ylläpitää, tukea ja kehittää, siitä kerron seuraavaksi avaamalla Kontula Art Schoolin elokuussa 2024 toteuttamaa seinämaalausprojektia, joka sai myös surullisen kuuluisan maineen Helsingin kaupungin käyttämän alihankkijan onnistuessa sotkemaan keskeneräiset teoksemme.²² Valaisen myös toimintamme ”tolkuttomuutta”²³, jota voisi kenties kutsua myös ”miedosti anarkistisesti”, kuten Faehnle ja Mäenpää kuvailevat neljännen sektorin kaupunkiaktivismia ja ”tekemisen demokratiaa”, jota Kontula Art School yhteisötaiteellisilla interventioillaan tulee edustaneeksi.²⁴

3. Monimuotoisempaa kaupunkitilaa tekemässä

”Vanhojen (maalausten) pohjamaali hilseili niin pahasti, että Kontula Art School tekee nyt uudet. Toivottavasti tulee yhtä hienot. :)” - Kontula-ryhmän Facebook, 10.8.2024 (7.10.2024 93 tykkäystä)

Sovin Kontulan ostoskeskuksen vieressä sijaitsevan Emännänpolun alikulkutunnelin maalausprojektista keväällä 2024. Teoskokonaisuuden tilaajana oli Helsingin kaupunki, joka tilasi myös tunnelin aiemmin kahteen kertaan, vuosina 2016 ja 2021, maalaamalta Mimmit peinttaa -kollektiivilta²⁵ oman teoskokonaisuutensa tunnelin toiseen seinään. Iloitsimme, että tällä kertaa myös paikallista taiteilijakollektiiviamme pyydettiin mukaan maalaamaan isoa tunnelia. Mitä monimuotoisempaa, sen kiinnostavampaa, ajatellen. Maalausprosessin aikana meille kävikin ilmi, että paikallisille oli hyvin merkityksellistä, että juuri me aluetta edustavat tutut taiteilijat päästiin mukaan maalaamaan tunnelin kokonaisuutta: monet ohikulkijat jäivät juttelemaan kanssamme ja olivat innoissaan, että näkivät omia tuttujaan maalaamassa. Mimmit peinttaa -kollektiivin viimeksi vuonna 2021²⁶ maalaamat seinämaalaukset olivat nekin paikallisten suosiossa, mutta ne olivat vuosien saatossa rapistuneet ja lisäksi tunneli oli töhritty

²⁰ Helsingin kaupunki. <https://www.hel.fi/fi/uutiset/elava-utalias-ja-nopeasti-muuttuva-kontula-on-monien-mahdollisuuksien-lahio>

²¹ Tuominen, Pekka (2019). <https://antroblogi.fi/2019/11/kontula-maine-stigma-tolkku/>

²² Kylmälahti, Simo (2024). <https://yle.fi/a/74-20105974>

²³ Tuominen, Pekka (2019). <https://antroblogi.fi/2019/11/kontula-maine-stigma-tolkku/>

²⁴ Mäenpää & Faehnle (2021, 169, 173).

²⁵ Upeart.com (11.7.2016). <https://www.katutaide.com/category/mimmit-peinttaa-uutiset/>

²⁶ Mimmit peinttaa. Emännänpolku. <https://www.youtube.com/watch?v=EJM4zy4y1h8>

kauttaaltaan, joten kokonaisuus oli sotkuisen näköinen. Siitä huolimatta sosiaalisessa mediassa hätkähdettiin, kun tunneliin oli levitetty kauttaaltaan uusi pohjamaali: miksi tärkeät seinämaalaukset on maalattu pois? Kyselijät rauhoittuivat, kun heille vastattiin, että tunneliin tullaan maalaamaan uudet, entistä ehommat, taideteokset.

Monet ryhmäläisistämme olivat projektista innoissaan, jotkut suhtautuivat vanhojen kokemuksiensa vuoksi skeptisemmin yhteistyöhön Helsingin kaupungin kanssa. Yksi taiteilijoistamme jättäytyi elokuun alussa kokonaan pois projektista, koska ei luottanut kaupunkiin: hänen mukaansa tunnelin pohjatyöt oli tehty heikosti, eikä hän uskonut maalausten pysyvän seinässä pitkään, kun entisetkin olivat niin pian rapistuneet. Itsekin olin hieman epävarma, kuinka yhteistyö kaupungin kanssa tällä kertaa onnistuisi, mutta toivoin tietenkin parasta. Kerrottuaani KAS-kollektiivin taiteilijoille tulevasta projektista, aloimme heti pohtimaan mahdollista teemaa. Olimme maallaneet helmikuussa 2024 Taideyliopistolle taiteellisen tutkimuksen Kynsiä ja kytköksiä -ryhmänäyttelyyn maan alisen maailman, ja yksi ryhmäläisistämme ehdotti aiheeksi tällä kertaa taivasta. Laajensin ajatusta avaruuteen ja universumiin. Aihe tuntui saavan vastakaikua, joten siinä pitäydyttiin. Olin kiinni muissa töissä elokuuhun asti, mutta tunneliin liittyvistä asioista olimme yhteydessä KAS:n chat-ryhmien välityksellä. Kesän tullen kävimme keskustelua teoksen värimaailmasta. Löyhien chat-neuvottelujemme pohjalta löin lukkoon seinäkokonaisuutemme väripaletin, mutta muuten kukin sai itse suunnitella ja päättää oman teoksensa sävyt. Meillä on tapana sekoitella värisävyjä myös paikan päällä maalatessamme, joten prosessi antaa tilaa myös improvisaatiolle. Toki se vaatii minulta vastuuhjaajana ja organisoijana joustavuutta ja ketteryyttä, mutta lopputulokset ovat sen arvoisia.

Yhteisölliset taideprojektit eroavat totutuista julkisen taiteen prosesseista esimerkiksi siten, että minun voi olla lähes mahdotonta esittää tulevan teoksen luonnosta etukäteen, niin paljon improvisaatiota prosessiin mahtuu. Kontula Art Schoolin teosten laadusta vastaan kuitenkin minä, ammattitaiteilija ja itse puolestani luotan yhteisötaiteelliseen prosessiin ja intuitiiviseen työskentelyotteeseen. Vuosien saatossa maalaamamme teokset ovat vakuuttaneet myös seinien omistajat ja olemme onnistuneet herättämään laadullista luottamusta, mikä on mahdollistanut minulle vapaat kädet toimia yhteisötaiteen ehdoilla ja olemaan avoin myös uusille muuttujille. Tälläkin kerralla lopullinen teos oli pitkään minullekin mysteeri: joidenkin taiteilijoiden luonnokset näin vasta hieman ennen elokuun alkua. Jotkut miettivät omaa osuuttaan aivan viime metreille asti.

Aloitimme Emännänpolun alikulkutunnelin maalaustyöt lauantaina 10.8 ja ne oli tarkoitus saada valmiiksi reilun viikon aikana. Kuuden taiteilijamme kriittisesti keskeneräisten teosten päälle levitettiin kuitenkin virheellisesti graffitin suoja-ainetta perjantaiamuna 16.8, joten työmme viivästyi ja teokset saatiin valmiiksi vasta 25.9 sunnuntaina, sen jälkeen kun väärin levitettyä suoja-aineella harmaiksi sotketut teokset oli maalattu uudestaan. Seinämme koostui kuudesta osasta, jotka erottivat toisistaan keramiikkalaattojen muodostamat välipilarit. Maalarit olivat suunnitelleet itsenäisesti kesän aikana omia töitään siten, että yhteen seinän osaan mahtui aina 1-2 tekijää. Itse maalasini oman osuuteni tunnelin päätyyn. Mimmit maalasivat puolestaan tunnelin toisen pään. Ehdotin projektin osallistujille heinäkuun lopussa chatin välityksellä työpareja, jotka sittemmin prosessin edetessä ja joidenkin maalareiden pois jättäytyessä vielä muuttuivat. Monesti näissä yhteisötaiteellisissa prosesseissa käy niin, että joidenkin kohdalla projektit eivät mene maaliin asti. Tällaiset muutokset kokoonpanossa luovat tietysti painetta sekä minulle, että muille ryhmäläisille, koska ryhmän ja yhteistyön dynamiikka on sidoksissa paikalla oleviin ja aktiivisiin henkilöihin. Toisaalta, olen huomannut, että taiteellisessa työssä usein juuri yllättävät muutokset suunnitelmissa pakottavat kohti jotain uutta, josta lähes poikkeuksetta syntyy sellaista kiinnostavaa, josta voidaan myöhemmin iloita. Siksi en pelkää muutoksia, vaan yritän mieluummin varautua niihin henkisesti.

Pareja muodostaessani pyrin tukemaan teoskokonaisuuden tasapainoisuutta ja eri osasten asettumista yhteen. Mietin myös sitä, ketkä pystyisivät henkilöinä ja työskentelytavoiltaan tekemään hommaa yhdessä samaan seinän osaan. Yksi taiteilijoistamme kokee, että parinmuodostus tuki tässä projektissa monimuotoisuutta ryhmän sisältäpäin, koska tällä kertaa työskenneltiin uusien ihmisten kesken. Hän ajattelee, että näin erilaiset tyyli ja visiot pääsivät oikeuksiinsa: jokainen tekijä tulkitsee yhteistä aihetta omasta näkökulmastaan. Työpareina työskentely on yleensä aina haastavampaa kuin yksin oman kokonaisuuden maalaaminen: se vaatii jatkuvaa kommunikointia ja yhteensovittamista, neuvotteluja. Haastavaa se oli myös tällä kertaa, mutta pyrin antamaan vastuun yhteistyöstä työpareille. Ajattelen, ettei yhteistyössä tarvitse myöskään aina onnistua täydellisesti: näin me konkreettisesti harjoitteleimme yhdessä olemista ja epätäydellisyydenkin sietämistä. En myöskään halunnut sekaantua varsinaisten teosten suunnitteluun, vaan luotin taiteilijoidemme kykyyn tehdä

kiinnostavia ja aiheeseemme sopivia ehdotuksia. Olen kuitenkin aina valmis auttamaan tarvittaessa ja paikalla silloin kun maalaamme, joten kukaan ei jää yksin oman teoksensa kanssa. Tarvittaessa autan myös maalaamisessa ja voin osallistua itsekin henkilöiden teoksiin, jos he sitä toivovat tai jos joku esimerkiksi estyykin osallistumasta. Myös tunneliin toteutin toisen vierailevan taiteilijamme työn hänen piirroksensa ehdoilla, toisen samalla seinällä sijaitsevan taiteilijan kanssa prosessin alusta loppuun asti neuvotellen.

Yhteisöllisen maalausprosessin aikana minulla on aina kädet täynnä työtä: yleistä organisointia ja fasilitointia (materiaalit jne.), yhteydenpitoa muihin toimijoihin ja osallistujien kesken (tässä tapauksessa yhteistyökumppaneiden lisäksi myös yhteistyötahon alihankkijaan ja mediaan), tiedottamista asianosaisten kesken ja sosiaalisessa mediassa, yleistä ohjausta, huolenpitoa, läsnäoloa, perään katsomista ja järjestyksen valvontaa. Kaiken tämän työn keskellä haastavinta on ottaa aikaa oman teoksen maalaamista varten ja välillä joudunkin varmistamaan itselleni erillisiä maalauspäiviä, jolloin voin keskittyä osuuteeni. Voi kuulostaa kompromissilta, että taiteilijana joudun jakamaan aikaani muille ja toisten taidetyöhön, mutta en koe prosessia niin. Pikemmin ajattelen, että teemme yhdessä kokonaisuutta, jonka osan haluan olla. Minulle on myös eettinen valinta, etten halua tehdä julkista taidetta yksin vaan juuri näiden ihmisten kanssa. Ajattelen, että julkisen taiteen tulee olla monimuotoista ja heterogeeninen ryhmätoimintamallimme tukeekin parhaimmillaan tätä kaupunkitilassa esiintyvän taiteen moninaisuutta.

Emännänpolun alikulkutunnelin seinämaalausprojekti mahdollisti yhteensä 12 erilaisen ja eri taustaisen tekijän kädenjäljen julkisessa kaupunkitilassa. Heistä kaksi oli vierailevia tekijöitä, jotka tulivat mukaan prosessiin sen loppumetreillä. He olivat kumpikin vanhojen ryhmäläistemme tuttavvia ja tuttuja myös minulle edellisten seinämaalausprojektimme tiimoilta. Minua ilahdutti, kuinka moninainen joukko tekijöitä tunnelin maalausta oli toteuttamassa. Myöhempi palautekeskustelu kolmen taiteilijamme kanssa vahvistaa, että heidänkin mielestään on hienoa, kuinka meillä on ollut tässäkin prosessissa mukana hyvin monenlaisia taiteilijoita: ”We have people with different backgrounds, cultures and lifestyles in the collective – this diversity shows in the art works. You can sense the different people through the art works.” Toisen taiteilijan mielestä on hienoa, että meidän kollektiivissa tehdään vapaaehtoisesti yhdessä taidetta ja lopputulos näyttää myös hyvältä, eikä näyttäydy pelkkänä ”puuhasteluna”. ”Tällaista tarvittaisiin lisää”, hän sanoo. Kolmas kertoo olevansa ylpeä, että seinältä löytyy myös farsin kieltä. Olen hänen kanssaan samaa mieltä siitä, että kyseinen teos voi toimia kädenojennuksena yli kieli- ja kulttuurirajojen ja on siksi erittäin tärkeä. Ehkä joku töhrykin jää tekemättä, kun tunnelissa hengailevat ihmiset näkevät seinällä kuvastoa, joka on samaistuttavaa. Haastattelemani ryhmäläiset ovat myös sitä mieltä, että parhaiten stereotypioita ja niin sanottua kulttuurista omimista vältettäisiin juuri siten, että ihmiset tekisivät itse omaan kulttuuriseen maisemaansa liittyvää kuvastoa, kuten tässä tapauksessa.

Prosessin aikana taiteilijoiden ystävät, tuttavat ja läheiset seurasivat maalausten edistymistä. Monet heistä myös auttoivat meitä siivoamisessa ja tavaroiden roudaamisessa. Siitä olikin iso apu. Sekä tutut että tuntemattomat ohikulkijat seurasivat edesottamuksiamme suurella kiinnostuksella ja myötäeläen. Taiteilijamme olivat maalanneet Taiteiden yön tapahtumassa 15.8 teoksiaan innokkaasti ja työt olivat todella hyvässä vaiheessa, kunnes seuraavana aamuna graffitin suoja-aine olikin virheellisesti levitelty neljän seinäosuuden päälle. Olimme tietysti järkyttyneitä ja yksi taiteilijoistamme harkitsi hetken aikaa jopa työskentelyn lopullista keskeyttämistä. Ikävän ja yllättävän välikohtauksen jälkeen moni ohikulkija pysähtyi kyselemään kuulumisiamme ja toivotti meille voimia töiden jatkamiseen. Hekin olivat pöyristyneitä ja kysyivät: miksi taideteoksen tilaaja päätyi sotkemaan oman teoksensa? Yksi taiteilijoistamme kertoo, että aivan ulkopuolisetkin kaverit hänen sosiaalisessa mediassaan ovat myötäeläneet vastoinkäymisiämme, joita hänen mukaan riittikin tässä projektissa meistä riippumattomista syistä erityisen paljon. Mistä kaikki tuo myötätunto kumpuaa? Pohdimme ryhmäläisten kanssa, että Helsingin kaupunki on tehnyt monelle muullekin ”kallit”, joten kokemiimme vastoinkäymisiin on ollut kenties helppo samaistua.

Haastattelemani paikallisen mukaan Kontula Art Schoolia kohtaan suuntautuva kiinnostus on ollut muutenkin suurta. Hänen mielestään taide yhdistää ihmisiä ja on helpompi puheenaihe verrattuna esimerkiksi politiikkaan ja uskontoon, ja sen kautta toista ihmistä voi lähestyä turvallisesti. Ohikulkijat ovatkin taiteilijoiden mukaan kyselleet monenlaista: mikä aihe, keitä te olette, miksi te teette tätä jne. Paikallisuus näkyy haastattelemani henkilön mielestä Kontula Art Schoolin taiteilijoiden töissä: erilaisten taiteilijoiden ”tyylejä voi tunnistaa” ja ”sekä tekijöihin että teoksiin voi samaistua”. Henkilön mukaan Kontula Art Schoolin maalaukset ovat henkilökohtaisempia kuin muut teokset, mitä katutaiteessa ja julkisessa taiteessa on totuttu näkemään, niissä kun näkyy tekijän ”sielunmaisema” ja ”tunteet välittyvät”. Hän osallistui Kontula

Art Schoolin 5-vuotissyntymäpäivien yhteydessä järjestetylle KAS-katutaidekävelylle, joka oli myös uuden tunneliteoksen julkistamisjuhla. Hän oli kuullut muiden kävelyllä osallistuneiden puhuvan, että KAS:n maalauksissa on onnistuttu tuomaan moninaiset tyylit yhteen siten, että ne kuitenkin toimivat yhdessä. Yhdyn haastattelemini ryhmäläisten näkemyksiin: taide voi yhdistää erilaisia ihmisiä eri taustoilla (esim. sosiaaliluokka ja kulttuuritausta) ja asenteet esimerkiksi huumeita käyttäviä ihmisiä kohtaan voivat parantua, kun heitä näkee taiteen äärellä. Jos erilaiset tyylit ja taideteokset voivat toimia yhdessä, niin ehkäpä erilaiset ihmisetkin voisivat elää rinnakkain?

Meidät yllätti sosiaalisessa mediassa KAS-tilillämme julkaisemani tiedotteen saama mediahuomio suoja-aine episodista. Ylen²⁷ lisäksi asiasta uutisoi myös Helsingin Sanomat²⁸ ja Kontulan paikallislehti Kon O'Star²⁹. Valtakunnallisen median uutisointi antoi lisää puhtia taiteilijoillemme, jotka halusivat näyttää kaikille, mihin pystyvät. Minulle ”suoja-ainetapaturma” toi painetta puolustaa taiteilijoidemme työtä ja oikeuksia, ja sainkin neuvoteltua meille korvauksia tuhoutuneiden teosten hyväksi. Tein samalla oikeutta myös heille, joiden luottamusta on elämässä koeteltu kerta toisensa perään. Media toi taiteilijoidemme huolet näkyväksi ja antoi meille äänen. Teoksemme on nyt maalattu osittain suoja-aineen päälle, joten niiden laatu on kyseenalainen. Median ansiosta meillä on nyt kuitenkin mustaa valkoisella myös teosten laatuun vaikuttavista meistä riippumattomista yksityiskohdista.

Saatuamme teokset valmiiksi juhlistimme seinää omalla porukalla. Lisäksi Kontula Art Schoolin 5-vuotissyntymäpäiväjuhlien yhteydessä Kontula Electronic -festivaalien osana järjestetyllä kaikille avoimella ja maksuttomalla KAS-katutaidekävelyllä julkistettiin virallisesti molemmat Kontula Art Schoolin elokuussa maalaamat tunneliteokset. Aikuisten Taking some space -teoksen lisäksi juhlittiin KAS Junioreiden kokonaisuutta ”Kontula Adventures – The end Game” Kiikun alikulkutunnelissa Kontulan ostarin toisella laidalla, joka sekin on saanut sosiaalisessa mediassa runsain määrin positiivista huomiota ja kiitosta.

Reilu kuukausi maalausten valmistumisen jälkeen törmään yhteen aikuisten tunnelin taiteilijoista ostarilla. Kysyn kuulumisia, mitkä fiilikset tunneliprojektista on nyt? Entä, mitä mieltä hän on tästä kaupunkitilan monimuotoisuuskysymyksestä? Saan kuulla, että ensinnäkin kiitollisuuden määrä on ollut ylitsevuotavaa: ”Ihmiset on ihan ekstaasissa! Joka aamu mut pysäytetään, tutut ja tuntemattomat tulevat kiittelemään ja kyselemään: ”Hei taiteilija! Mikä on seuraava prokkis, missä maalaatte seuraavaksi?” Hän jatkaa monimuotoisuudesta: ”Paikallinen yhtenäisyys lisääntyy. Interaktio lisää inklusiivisyyttä kun asukkaat voi tulla kommunikoimaan meidän maalareiden kanssa. Tää KAS:n konsepti toimii: jokainen vetää omalla tyylillään ja jokainen voi oppia toisilta – jos haluaa. Eri tyylit ja tyylilajit (ekspressionismi, impressionismi jne.) on soviteltu onnistuneesti yhteen, kiitos Heidin sommittelukyvyn ja taiteilijoiden synergian sekä yhteisen flow-tilan (asiat etenee kuin itsestään). Kompromisseja ei kuitenkaan tarvitse tehdä, vaikka jokaiselle löytyykin jotakin ja eri töillä on omat faninsa. Meidän maalareiden tyylit on tunnistettavat, ja se, että käytetään seinää kuin maalaus kangasta. Olen itsekin ihan fiilikissä kun on niin hieno seinä!”

Sekä ryhmässä että sen ulkopuolella tuntuu vallitsevan yhteinen kokemus, että teoksemme lisäävät kaupunkiympäristön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Useiden tutkimusten mukaan suomalaisten käsitykset julkisen tilan taiteesta ovatkin positiivisia ja sen koetaan luovan viihtyisyyttä ja tuovan turvallisuuden tunnetta.³⁰ ”Nämä ovat niin kivoja, joka päivä kuljen tästä ja saan ihailla näitä” kertoo minulle jo tutuksi tullut vanhempi paikallinen mieshenkilö. Tällä kertaa olemme muutaman KAS-taiteilijan kanssa siivousmaalaamassa pois tunneliin ilmestyneitä tageja. Ohikulkijat näyttävät kiitollisilta ja tervehtivät meitä hymyillen. Yksi kertoo tuohtuneena, kuinka ikävää on, että hienoja uusia teoksia sotketaan. Nyökkäämme tottuneesti: kuuluu asiaan, että kaupunkitilasta ”neuvotellaan” erilaisten toimijoiden kanssa. Korjaan omaan teokseeni ilmestyneen tekstin: ”Organized crime”, jättämällä osan tagista näkyviin.³¹ Voitaisiko me olla jollakin tavalla tällä samalla, kulttuurisen demokratian asialla?

Leena Kurki³² ymmärtää sosiokulttuurisen innostamisen ja kulttuurisen demokratian toisistaan

27 Kylmälahti, Simo (2024). <https://yle.fi/a/74-20105974>

28 Mäkelä, Erika & Holappa, Marika (2024). <https://www.hs.fi/helsinki/art-2000010639558.html>

29 Obolgoviani, Virve (2024). https://www.lehtiluukku.fi/lue/kon_ostar/08-2024/387943.html

30 Julkinen taide.fi-sivusto (2023): ”Taiteen edistämiskeskuksen teettämän tutkimuksen mukaan 70 prosenttia 15–79-vuotiaista suomalaisista haluaa taidetta arjen ympäristöihin. Suomalaisten suhtautumista julkiseen taiteeseen selvitettiin koko maan kattavalla kyselyllä nyt jo neljännen kerran.” <https://www.julkinen taide.fi/fi/suomalaisten-kannatus-julkiselle-taiteelle-pysyy-vakaana>

31 Hänninen, Heidi (2024): Kuva teoksesta Taking Some Space. Ks. lähdeluettelo.

32 Kurki, Leena (2000, 55-57). <https://journal.fi/sosiaalipedagogiikka/article/view/113793/67119>

erottamattomina käsitteinä, joita molempia yhdistää tavoite, että mahdollisimman suuri osa kansasta pääsisi rakentamaan aktiivisen toiminnan kautta luovasti omaa arkeaan, eivätkä vain nauttimaan muiden tuottamasta kulttuurista. Kurki kuvailee sosiokulttuurista innostamista sosiaalisten interventoiden teknologiana ja tekemisen tapana, joka voi yhdistää sosiaalisen työn tekniikoita eri tieteen aloilta, kuten sosiologiasta, pedagogiikasta ja taiteesta. Tarkoituksena on käyttää näitä ”tekniikoita” synnyttämään ryhmien ja kollektiivien kulttuurista ja sosiaalista kehitystä rakentavia prosesseja. Ajatuksena on, että toimintaan saataisiin mukaan erityisesti sellaisia ihmisiä ja ryhmiä, joiden elämäntilanteet asettavat eniten esteitä osallistumiselle. Näiden sosiaalisten väliintulojen lopullisena tavoitteena on aito ihmisten arkitodellisuuteen liittyvä transformaatio. Innostaminen on Kurjen mukaan samalla myös toimintatutkimusta.³³

Jensenin, Rajannin ja Zieglerin³⁴ esittämät ajatukset taiteellisesta interventiosta resonoivat sosiaalipedagogiikasta tuttujen käsitteiden ja muutokseen liittyvien tavoitteiden kanssa. Yhteisötaiteilijan työote voikin olla vahvasti sosiaalipedagoginen. Elina Nivala ja Sanna Ryyänen ovat tunnistaneeet Kontula Art Schoolin yhteisötaiteellisen toiminnan yhtymäkohdat kulttuurisen demokratian peruseriaatteisiin ja esitelleet työtämme sosiaalipedagogiikan alan kontekstissa: ”Toiminta on vaikuttanut paitsi mukana oleviin ihmisiin myös koko asuinalueeseen. Aiemmin sotkuisiksi ja pelottaviksi koetut kulmaukset ovat maalausten myötä siistittyneet.”³⁵ Nivala & Ryyänen tarkentavat, että yhteisötyöstä poiketen yhteisötaiteen, kuten Kontula Art Schoolinkin toiminnan, ytimessä on kuitenkin taide itsessään. Tellervo Kalleisen³⁶ mukaan esimerkiksi osallistavaan taiteeseen liittyvät ”muut” tavoitteet, kuten yhteisen julkisen tilan hierarkioiden kyseenalaistaminen voidaan ymmärtää yhteisöllisen taiteen sisäänrakennettuna sisältönä, joka kietoutuu osaksi sen muotoa. Olen Kalleisen kanssa samaa mieltä, että on elintärkeätä, että nämä taiteeseen ja taiteelliseen toimintaan liittyvät ”tavoitteet” ovat taiteilijan itsensä vapaasti määrittelemiä, eivätkä ulkoa- tai ylhäältäpäin asetettuja.³⁷ Kun ne ovat olemassa taiteen ehdoilla voivat ne myös edelleen kehittää taiteellista prosessia, joka puolestaan voi synnyttää myös uusia ”innovaatioita” yhteiskunnan yhteiseksi hyväksi.

4. Monimuotoisempaa kaupunkitilaa yhteisöllisen julkisen taiteen keinoin

”Olen samaa mieltä, mitä Heidi olet sanonut, että meidän kollektiivi jo itsessään on kantaaottava: kuka saa tehdä taidetta ja ylpeys siitä, että tässä saa olla mukana.” KAS-taiteilija 28.9.2024

Ensimmäisessä luvussa avasin Loukolan³⁸ näkemyksiä kaupunkitilasta ja siihen liittyvistä normeista sekä taiteen tarjoamista mahdollisuuksista kuvitella kaupunkia toisin. Jensen, Rajanti & Ziegler³⁹ esittävät Loukolan tapaan uutta ajattelua ja toisenlaisia käytäntöjä mahdollistavaksi luovaksi muutosvoimaksi erilaiset taiteelliset interventiot julkisessa tilassa: ne voivat kyseenalaistaa tilan käyttöön liittyvien säännönmukaisuuksien lisäksi myös yleisesti taiteeseen ja taiteilijuuteen liittyviä käsityksiä. Edellisen luvun lopussa sidoin yhteisölliseen taidetoimintaan myös sosiaalipedagogiikan alalta tuttuja käsitteitä kulttuurisesta demokratiasta ja sosiokulttuurisesta innostamisesta, joka voi olla myös toimintatutkimusta⁴⁰ ja yhteisöllisen taidetoimintani tapauksessa erityisesti yhteisötaiteellista toimintatutkimusta.

Näitä ajatuksia mukaillen voin todeta, että valmiit teoksemme tunnelissa tuovat konkreettisesti julkiseen tilaan monimuotoisesti taiteellista käden jälkeä ja haastavat katutaiteen ja laajemmin julkisen taiteen vallitsevat tyylilajit omintakeisilla ja vahvasti persoonallisilla maalauksillaan.⁴¹ Erilaisten tekijöiden edustamat ja paikallisille samaistuttavat tarinat monipuolistavat ympärillämme olevaa visuaalista maisemaa ja haastavat myös totuttua narratiivia taiteilijuudesta: kuka saa ja voi olla taiteilija? Toisaalta myös maalausprosessi itsessään toimii intervention tavoin sosiaalisena väliintulona, joka haastoi tässä tapauksessa

33 ibid

34 Jensen Anna, Rajanti Taina ja Ziegler Denise (2018, 12). <https://elavapori.wordpress.com/wp-content/uploads/2018/02/interventiokaupunkitilaan.pdf>

35 Nivala, Elina & Ryyänen, Sanna (2024, 301-303).

36 Kalleinen, Tellervo (2020). (<https://areena.yle.fi/podcastit/1-50583356>)

37 ibid.

38 Loukola Maiju (2018). <https://tutkijaliitto.wordpress.com/2018/03/20/lupa-kuvitella-ja-muita-kohtauksia-kaupunkitilan-avaamiseksi/>

39 Jensen Anna, Rajanti Taina & Ziegler Denise 2018, s. 12. <https://elavapori.wordpress.com/wp-content/uploads/2018/02/interventiokaupunkitilaan.pdf>

40 Kurki, Leena (2000, 55-57). <https://journal.fi/sosiaalipedagogiikka/article/view/113793/67119>

41 Hänninen, Heidi (2019-2024): KAS-katutaidekartta & Emännänpolun alikulkutunneli: Taking Some Space (2024)

yhteistyökumppanit, muut alueen toimijat, alueen asukkaat ja median kautta myös muun laajemman yleisön kuvittelevaan taiteilijuutta toisin jonain sellaisena, mikä todella kuuluu kaikenlaisille tekijöille ja antaa ihmeteltävää yhtä monenlaiselle yleisölle, myös heille, jotka elävät päihteiden aktiivikäytön maailmassa. KAS-taiteilijan paikallinen ystävä komppaa ajatustani, että prosessimme on myös aktivistinen teko, jonka äärellä voi nähdä että ”nämäkin ihmiset on ihan hyviä tyyppejä.” Niin, kuka vain voi olla taiteilija. Pidettiin Vincent Van Goghiakin aikanaan lähinnä mielisairaana ihmisenä, vaikka myöhemmät sukupolvet oppivat näkemään arvon hänen rohkeassa taiteessaan ja asiantuntijuudessaan, kiitos sinnikkään ja ennakkoluulottoman Johanna Bonger Van Goghin, joka todella tunsu aviomiehensä Theon veljen⁴².

Suoja-aine ”tapaturma” toi sekä tunneli-projekttillemme että Kontula Art Schoolin kollektiiville ja toiminnallemme laajaa näkyvyyttä Helsingin Sanomien, Ylen ja paikallislehtemme uutisoinnin myötä. Uutisoinnin kautta suurempi yleisö voi saada kosketuksen yhteisöllisen julkisen taiteen praktiikkaani ja ehkä jopa innostua tulemaan paikan päälle katsomaan monimuotoista yhteisöllisesti toteutettua katutaiteitamme. Ajattelen, että on myös arvovalinta, mistä uutisoidaan, ja tässä tapauksessa nähtiin arvoa (julkiseen) taiteeseen liittyvässä jutussa: laajaa yleisöä kiinnostaa, mitä yllättävää omassa kaupungissa ja yhteisessä kaupunkiympäristössä tapahtuu. Tästä kertoo ehkä se, että katutaiteesta, julkisesta taiteesta ja purkutaiteesta kirjoitetaan mediassa usein. Viime vuosina runsaasti näkyvyyttä saaneissa purkupalonäyttelyissä on ollut esillä paljon erityisesti katutaiteilijoita (esim. Ihmemaa X -purkutaidenäyttely Keravan Anttilassa).⁴³

Taking some space -teoksen maalausprosessin aikana eritaustaiset taiteilijamme ottivat konkreettisesti haltuun ja omaan käyttöönsä yhteisen julkisen kaupunkitilan. Näin he saivat oman äänensä kuuluviin ja tarinansa näkyville. Ainakin tämän prosessin ajan he omistivat fyysisesti osan yhteisestä kaupungista ja sen tilasta ja pääsivät taiteen tekemisen prosessin kautta määrittelemään ja neuvottelemaan sen käytöstä. Anu Koskinen näkee, että yhteisötaiteellisessa toiminnassa voikin syntyä jakamisen kautta kokemus, että ”kukin on ainakin hetken osallisena itselleen uudesta maailmasta”. Toiminnan mahdollistaa Koskinen mukaan yleensä hyvin pitkäänkin rakennettu luottamussuhde taidetoimintaan osallistuvan yhteisön ja taiteilijan välillä.⁴⁴ Kontula Art Schoolin tapauksessa keskinäistä luottamusta vahvistaa varmasti se, että olen itse osa yhteisöä (kontulalainen, naapuri, ystävä ja läheinen) ja pidän yhteisön (ryhmän) jäseniä kanssataiteilijoina.

Luottamus-suhde jakaantuu myös KAS-ryhmän ulkopuolelle, taiteilijoidemme ystäviin ja tuttaviiin, jotka näyttivät hekin saavan vahvistusta omalle omistajuudelleen tunnelin tilassa: he olivat mukana prosessissa ja ovat sen jälkeen ”katsoneet teosten perään” ja mahdolliseen töhrimiseen on puututtu. Myös aivan ulkopuoliset henkilöt ovat kokeneet omistajuutta tunneliin ja sen maalauksiin, sekä fyysisessä tilassa että sosiaalisessa mediassa. Kun signeerasin omaa maalaustani, pari varttuneempaa naista lähestyi minua epäluuloisesti: he halusivat estää mahdollisen ilkivallan. Rauhoittelen tilannetta kertomalla, että olen teoksen tekijä, jonka jälkeen naiset selittävät minulle, etteivät halua, että hienoja teoksia sotketaan. Selvää on, että maalaamamme julkinen taide koetaan asukkaiden kesken omaksi ja siitä halutaan pitää huolta. Sosiaalisessa mediassa kaupunkiaktivistinen taidetoimintamme tavoittaa laajoja yleisöjä. Kaupunkiaktivismia on kritisoitu hyvinvoivien keskiluokkaisten puuhasteluksi, mutta Kontula Art Schoolin toiminta on tavoittanut myös heitä, jotka eivät yleensä osallistu (vrt. Kallio-liike).⁴⁵ Leo Straniuksen mukaan kaupunkiaktivismi motivoikin ihmisiä konkreettisuudellaan: ”Se voi lopulta muuttaa yhteiskuntaa paljonkin”.⁴⁶

Kaupunkiaktivismilla näyttää Mäenpään & Faehnlén mukaan olevan ”yhteiskunnallista arvoa sosiaalisen inklusion, koheesion ja solidaarisuuden lisääjänä”.⁴⁷ Taking Some Space -teoksen kaupunkiaktivistisen maalausprosessin kautta tulimme haastaneeksi tunnelissa tapahtuvan tavanomaisen toiminnan, emme vain kuvitelleet⁴⁸ yhdessä toisenlaista kaupunkitilaa, vaan teimme konkreettisesti tilaa sekä prosessin että valmiiden teosten kautta myös heille, jotka eivät välttämättä ole kokeneet tunnelia aiemmin omakseen, esimerkiksi lapsille. Toisaalta otimme huomioon myös tunnelin vanhat käyttäjät ja tuttumme Kontulan ostarilta. Mäenpään & Faehnlén mukaan kaupunkiaktivistit luovatkin tilaa paikallisen edun mukaiselle

42 Van Gogh – Kaksi kuukautta ja ikuisuus (2023).

43 Marttinen, Vesa (2024). <https://yle.fi/a/74-20112095>

44 Koskinen, Anu (2019). <https://disco.teak.fi/yhteiso-ja-taide/2-jaettu-tyo-jaettu-taide/>

45 Mäenpää & Faehnlén (2021, 162).

46 ibid, 162

47 ibid, 164

48 Loukola Maiju (2018). <https://tutkijaliitto.wordpress.com/2018/03/20/lupa-kuvitella-ja-muita-kohtauksia-kaupunkitilan-avaamiseksi/>

toiminnalle, joka ottaa huomioon paikallisen asiantuntemuksen, asukkuuden ja yhteistyön.⁴⁹

Perinteisen (julkisen) taiteen monumentaalisuus kietoutuu Kontula Art Schoolin taiteessa ja kaupunkiaktivistisessa toiminnassa osaksi kokeellista ja kertaluontoisempaa interventiotaidetta, jota olen lähestynyt tässä artikkelissa Jensenin, Rajannin & Zieglerin asiantuntijuuden kautta⁵⁰. KAS-ryhmän taiteilijat ”esiintyvät” maalatessaan julkisessa tilassa ja asettuvat samalla alttiiksi kohtaamisille ”yleisön” kanssa. He toteuttavat mittakaavaltaan suurikokoista julkista taidetta, jonka aikajana tosin jää yleisesti katutaiteeseen kohdistuvien ”iskujen” (tagit, graffitit ja töhryt) tähden ja erilaisen, epävirallisen statuksensa vuoksi perinteistä julkista monumentaalimataidetta avoimemmaksi ja epäselvemmäksi. Voidaankin sanoa, että Kontula Art School luo yhteisötaiteellisen julkisen taiteen toiminnan kautta sekä kooltaan (isot seinämaalaukset) että vaikutuksiltaan ”monumentaalista taidetta”, kun tämä monumentaalisen vaikutuksen skaala ulottuu toiminnassa mukana olevien tekijöiden elämään ja edelleen koko Kontulaan.

Lähdeluettelo:

Hänninen, Heidi. 2024. Taking Some Space. Emännänpolun alikulkutunneli (2024). ”Organized crime” -tagi korjattu siten, että osa tekstistä on jätetty planeetan sisään.

49 Mäenpää & Faehnle (2021, 172).

50 Jensen Anna, Rajanti Taina & Ziegler Denise (2018, 12).

Forss, Anne-Mari. 2007. Paikan estetiikka. Eletyn ja koetun ympäristön fenomenologiaa. Helsingin yliopistopaino. Helsinki. s. 120-126.

Harmaala, Minna. 2024. Helsingin kovatuloisimmalla alueella tienataan 110 144 e/v – Katso listasta omien kulmiesi keskitulo. Helsingin Uutiset 5.2.2024. <https://www.helsinginuutiset.fi/paikalliset/6531349>) Viitattu 7.10.2024.

Harni, Esko. 2021. Huono-osaisuus periytyy sukupolvelta toiselle. Talentia-lehti 22.2.2021. <https://www.talentia.fi/talentia-lehti/huono-osaisuus-periytyy-sukupolvelta-toiselle/> Viitattu 7.10.2024.

Helsingin kaupunki. Elävä, utelias ja nopeasti muuttuva Kontula on monien mahdollisuuksien lähiö. Helsingin kaupungin verkkosivut. <https://www.hel.fi/fi/uutiset/elava-utelias-ja-nopeasti-muuttuva-kontula-on-monien-mahdollisuuksien-lahio> Viitattu 7.10.2024.

Hiltunen, Katerina. 2020. Kontulan lähiö – Näin Helsinki muuttuu: Poika toi koulusta venäläisiä kirosanoja – Äiti käänsi suomeksi: ”Näitä ei sitten käytetä”. Apu 21.1.2020. <https://www.apu.fi/artikkelit/kontula-kansainvalistyi-ennen-muuta-helsinkia-lahioelamaa> Viitattu 7.10.2024.

Hossam, Hewidy. 2022. The hidden city of immigrants in Helsinki's urban leftovers. The homogenization of the city and the lost diversity. Aalto University School of Arts, Design and Architecture, Department of Architecture. Doctoral theses. <https://aaltodoc.aalto.fi/server/api/core/bitstreams/7d0d07aa-71d0-49ec-ab6f-c4b2a6b6fa2f/content> Viitattu 7.10.2024. s. 26

Hänninen, Heidi. 2020. Katutaideprojekti antoi kontulalaiselle syyn elää – Raumalla tavikset toteuttivat keskustelupuiston. Kulttuuriykkönen 22.9.2020. Yle. <https://areena.yle.fi/podcastit/1-50583356> Viitattu 7.10.2024.

Hänninen, Heidi (2019-2024): KAS-katutaidekartta & Emännänpolun alikulkutunneli: Taking Some Space (2024) <https://www.researchcatalogue.net/view/3043993/3043994> Viitattu 7.10.2024. s. 26

Itä-Helsingin Uudet Suomen kielet. Helsingin Yliopisto. Blogi. <https://blogs.helsinki.fi/uudetsuomet/kielitieto/> Viitattu 7.10.2024.

Jaakkola, Outi. 2022. Kuvataiteilija Hannu Väisänen palaa Kontula Book City -tapahtumassa kohutun alttaritaulunsa syntyvaiheisiin. Kirkko ja kaupunki 15.8.2022. <https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/kuvataiteilija-hannu-vaisanen-palaa-kontula-book-city-tapahtumassa-kohutun-alttaritaulunsa-syntyvaiheisiin> Viitattu 7.10.2024.

Jensen Anna, Rajanti Taina ja Ziegler Denise. 2018. Interventio kaupunkitilaan. Kokeellinen interventio taiteellisen tutkimuksen ja korkeakouluopetuksne välineenä. Intervention to Urban Space. Experimental Intevrention as a tool For Artistic Research and Education. Aalto-yliopisto. Aalto ARTS Books, Finland. <https://elavapori.wordpress.com/wp-content/uploads/2018/02/interventiokaupunkitilaan.pdf> Viitattu 7.10.2024. s. 12.

Julkinentaide.fi-sivusto. Uutiset 13.1.2023. Suomalaisten kannatus julkiselle taiteelle pysyy vakaana. <https://www.julkinentaide.fi/fi/suomalaisten-kannatus-julkiselle-taiteelle-pysyy-vakaana> Viitattu 7.10.2024.

Kalleinen, Tellervo. Katutaideprojekti antoi kontulalaiselle syyn elää – Raumalla tavikset toteuttivat keskustelupuiston. Kulttuuriykkönen 22.9.2020. Yle. <https://areena.yle.fi/podcastit/1-50583356> Viitattu 7.10.2024.

Koskinen, Anu. 2019. 2.0 Jaettu työ, jaettu taide. 2. taide ja osallisuus eri yhteisöissä. Teatterikorkeakoulun julkaisusarja, 2019. Taideyliopisto. <https://disco.teak.fi/yhteiso-ja-taide/2-jaettu-tyo-jaettu-taide/> Viitattu 7.10.2024.

Knuuti, Karoliina. 2020. Helsingin ”kielitaidottomat” kielinerot. Tutkimukset ja tulevaisuusskenaariot vakuuttavat, että monikielisyys on voimavara ja tärkeä tulevaisuustaito. Miksi sitten puhumme Helsingin kielikartan muutoksesta niin huolestuneina? Maailman Kuvalehti 17.4.2020. <https://maailmankuvalehti.fi/2020/2/pitkat/helsingin-kielitaidottomat-kielinerot/> Viitattu 7.10.2024.

Kurki, Leena. 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen 2000-luvun Suomessa. Sosiaalipedagogiikka, Vol 1, Nro 1 (2000). <https://doi.org/10.30675/sa.113793> Viitattu 7.10.2024. s. 55-57.

Kytöharju, Marjo. 2013 Kuumottava Abloy-avain. Kirkko ja kaupunki 27.5.2013 <https://www.kirkkojakaupunki.fi/-/kuumottava-abloy-avain> Viitattu 7.10.2024.

Kylmäläinen, Simo. 2024. Helsinki tilasi katutaideateoksen ja pilasi sen vahingossa - ”Istuin kivetykselle ja itkin”, kertoo taiteilija. Yle Uutiset 20.8.2024. <https://yle.fi/a/74-20105974> Viitattu 7.10.2024.

Loukola Maiju. 2018. Lupa kuvitella ja muita kohtauksia kaupunkitilan avaamiseksi. Tutkijaliiton ja Tiede&edistys -lehden blogi 20.3.2018. <https://tutkijaliitto.wordpress.com/2018/03/20/lupa-kuvitella-ja-muita-kohtauksia-kaupunkitilan-avaamiseksi/> Viitattu 7.10.2024.

Marttinen, Vesa. 2024. Tyhjästä rakennuksista tuli pääkaupunkiseudun kulttuurikeskittymiä – professori: ”En näe mitään haittoja”. <https://yle.fi/a/74-20112095> Viitattu 7.10.2024.

Mimmit peinttaa. Emännänpolku. YouTube-video. <https://www.youtube.com/watch?v=EJM4zy4y1h8> Viitattu 7.10.2024.

Mimmit peinttaa. Verkkosivut. <https://www.mimmit.net/mp-projektit/2016-kontula> Viitattu 7.10.2024.

Mäenpää, Pasi & Faehnle, Maija. 2021. 4 sektori. Kuinka kaupunkiaktivismi haastaa hallinnon, muuttaa markkinat ja laajentaa demokratiaa. Vastapaino, Tampere. s. 36-37, 162, 164, 169, 172, 173.

Mäkelä, Erika & Holappa, Marika. 2024. Kaupunki pilasi tilaamansa taideseinän Kontulassa: ”Ihan järkyttävä”. <https://www.hs.fi/helsinki/art-2000010639558.html> Viitattu 7.10.2024.

Obolgoviani, Virve. 2024. Emännänpolun tunneli sai uudet maalaukset. Ohikulkijat ovat ehtineet ihailla Emännänpolun tunnelin uusia maalauksia. Kon O’Star 8/24. https://www.lehtiluukku.fi/lue/kon_ostar/08-2024/387943.html Viitattu 7.10.2024.

Paastela, Kaisa. 2022. Helsingissä on jo kouluja, joissa vieraskielisiä on liki 60 % oppilaista, pienimmät osuudet alle 5 % - ”Se ikkuna, että voidaan tähän kehitykseen puuttua, alkaa sulkeutua”. Helsingin Uutiset 28.9.2022. <https://www.helsinginuutiset.fi/paikalliset/5370873> Viitattu 7.10.2024.

Richard, Anne. 2023. Van Gogh – Kaksi kuukautta ja ikuisuus (Van Gogh, deux mois et une éternité). CinéTévé/Arte, Ranska 2023. <https://areena.yle.fi/1-66611860> Viitattu 7.10.2024.

Savela, Emma. 2022. Moninainen, monikulttuurinen kaupunki – joka kuuluu kaikille ja jossa kaikki kuuluu. Työkaluja monikulttuurisuuden edistämiseen kaupunkisuunnittelun keinoin Vantaan Hakunilassa. Aalto-yliopiston taiteiden ja suunnittelun korkeakoulu, Arkkitehtuurin laitos. <https://aaltodoc.aalto.fi/server/api/core/bitstreams/2d15be35-481f-4710-b05b-d43f8705e964/content> Viitattu 7.10.2024. s. 24

Symppis. Symppis on matalan kynnyksen päiväkeskus, joka tarjoaa terveys- ja sosiaalineuvontaa päihdeasiakkaille.. Verkkosivu. Helsingin kaupunki. <https://www.hel.fi/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/terveydenhoito/paihdepalvelut/symppis> Viitattu 7.10.2024.

Tuominen, Pekka. 2019. Kontula – maine, stigma ja tolkkua. AntroBlogi 5.11.2019. Blogi. (<https://antroblogi.fi/2019/11/kontula-maine-stigma-tolkku/>) Viitattu 7.10.2024.

Upeart.com (11.7.2016). Mimmit peinttaan katutaidekokonaisuus valmistui Kontulassa. <https://www.katutaide.com/category/mimmit-peinttaa-utiset/> Viitattu 7.10.2024.